

ŠKOLNÍ PROGRAM PREVENCE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ 2017-2018

Zpracovala: Mgr. Irena Podlipná

ZÁKLADNÍ ŠKOLA a ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA
Rtyně v Podkrkonoší

Základní škola a Základní umělecká škola Školní 662, 542 33 Rtyně v Podkrkonoší IČO 49290576, tel.: 499 888 134, [www. zsrtyne.cz](http://www.zsrtyne.cz)

ŠKOLNÍ PROGRAM PREVENCE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ 2017-2017

Motto: Leonard Bernstein: „Kdo učí, věří v budoucnost.“

Charakteristika školy:

Naše škola má své specifikum, slučuje školu základní a uměleckou do jednoho subjektu. Obě školy úzce spolupracují a zajišťují pro žáky ideálně dostupné další vzdělávání v hudebním a výtvarném oboru.

V tanečním oboru se žáci mohou vzdělávat ve dvou tanečních školách – Ballare a Bonifác, které vyšly z prostředí školního kroužku, nyní pracují již jako samostatné organizace spolupracující se školou.

Volnočasovým aktivitám se žáci mohou věnovat v několika kroužcích, které škola rovněž nabízí, nejvíce se v poslední době aktivně zapojují do volejbalu.

V základní škole studuje 229 žáků v 10 třídách, v ZUŠ 204 žáků.

1/ ÚVOD

Vývoj drogové problematiky u nás i ve světě potvrzuje nutnost účelného preventivního působení. Sociálně nežádoucí jevy včetně prvního experimentování s látkami ohrožujícími zdraví se dotýkají již dětí navštěvujících základní školu. Škola proto zaujímá nenahraditelnou úlohu ve zprostředkování informací týkajících se zdravého životního stylu a nebezpečí, která jej mohou ohrozit, informací přiměřených věku žáků a specifickým potřebám dané lokality.

Z těchto důvodů se snažíme připravit komplexní a dlouhodobý program primární prevence rizikového chování. Jednotlivá témata Minimálního preventivního programu mají své pevné místo ve ŠVP, na prvním stupni především v předmětu prvouka a přírodověda, na druhém stupni obzvláště v předmětu rodinná výchova, dále v občanské výchově, v přírodopisu a v chemii, prolínají se hudební a výtvarnou výchovou, ale i ostatními vyučovacími předměty.

Při vypracování tohoto programu vycházíme z těchto závazných nebo doporučených pokynů:

- 1/ Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 21291/2010-28
- 2/ Metodický pokyn MŠMT ČR č.j.: 24 246/2008-6 k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení
- 3/ Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT ČR na období 2009-2012
- 4/ Metodický pokyn MŠMT ČR Č.j: 10194/2002-14 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví
- 5/ Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií České republiky při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané Č.j.: 25884/2003-24
- 6/ Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- 7/ Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č.j.: 14 423/99-22
- 8/ Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č.j.: 11 691/2004-24
- 9/ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- 10/ Vyhláška 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů

- 11/ Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb
12/ Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání

Použité zkratky:

ŠMP – školní metodička prevence
ŠPP – Školní program prevence
ŠIK – Školní informační kanál
OPL – omamné a psychotropní látky
ŠVP – Školní vzdělávací plán
VP – výchovný poradce

2/ CÍLE

Primární prevence sociálně patologických jevů u žáků je zaměřena na:

a) předcházení zejména následujícím rizikovým jevům v chování žáků:

- záškoláctví,
- šikana, rasismus, xenofobie, vandalismus,
- kriminalita, delikvence,
- užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky – dále jen „OPL“)
a onemocnění HIV/AIDS a dalšími infekčními nemocemi souvisejícími s užíváním návykových látek,
- prevence na předcházení projevů politického a náboženského extremismu,
- prevence počítačové kriminality a poučení o zdravých návycích při zacházení s videohrami, elektronickými médii apod.

b) rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech:

- domácího násilí,
- týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání,
- ohrožování mravní výchovy mládeže,
- poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie).

Hlavní cíle našeho programu jsou:

- vést žáky ke správnému sebehodnocení, stanovení si reálných cílů v životě, poznání sebe sama, zvládání stresů, k dovednostem řešit své problémy bez pomoci návykových látek a tím tak zvýšit jejich sebevědomí a odolnost vůči sociálně patologickým jevům (poskytování informací, podpůrné programy)
- prevencí reagovat na aktuální stav rizikového chování, nyní je to především téma kyberšikany a bezpečného užívání internetu
- včas zjistit všechny projevy fyzického a psychického násilí mezi žáky, potírat vulgární vyjadřování
- spolupracovat s rodiči žáků
- vytvářet podmínky pro příznivé pracovní klima a zdravý pracovní režim žáků a učitelů
- motivovat žáky k účelnému využívání volného času, informovat o možnostech aktivit pro volný čas v našem okolí
- vytvořit důvěryhodné poradenské služby pro učitele, rodiče a žáky, spolupracovat s dostupnými institucemi a organizacemi v oblasti prevence
- cíleně pracovat s novým seskupením žáků 6. tříd, motivovat je ke spolupráci a vzájemné podpoře
- pokračovat ve zlepšování klimatu v 8. třídě, na jaře uskutečnit podpůrný program „MY“

- pro rodiče - organizovat poradenské odpoledne ve spolupráci s dětskou psycholožkou PhDr. Zdeňkou Rejtharovou /Jak na dítě, Co s tím, když, Sourozenecké konstelace.../
- motivovat žáky k návštěvám stránek ŠIK – spoty a soutěže
- informovat rodiče na webu školy o problematice z oblasti prevence
- podporovat iniciativy Školního parlamentu
- nástěnka Prevence a Schránka důvěry
- seznámení učitelského sboru s Krizovým plánem
- využívání interaktivního výukového programu Drogy trochu jinak
- projekce vybraných dokumentů Jeden svět na školách a dalších filmů zaměřených na prevenci rizikového chování žáků
- využívání e learningových lekcí KPBI

3/ HODNOCENÍ MPP V LOŇSKÉM ROCE

- Zvýšila se informovanost žáků v oblasti rizikového chování.
- Témata ŠPP byla pravidelně probírána v předmětu rodinná výchova, dle ŠVP potom i v občanské výchově, přírodopisu, chemii, dějepisu
- Na základě šetření na začátku školního roku bylo cíleně pracováno se 7. třídou, kde si žáci mohli během různých aktivit a besed uvědomit slabiny v jejich vzájemném chování, hledat cesty k jejich nápravě
- v druhém pololetí byla v každé třídě uskutečněna dvě dvouhodinová setkání s programem prevence s okresní metodičkou prevence paní Janou Kaplanovou
- ve všech třídách 2. stupně byla věnována pozornost aktivitám vedoucím k prosociálnímu chování spolužáků.
- žáci od 3. třídy byli seznámeni s e learningovým kurzem kpbi. Dvě naše žákyně získaly věcné ceny jako odměnu za úspěšné vyřešení kvízu po dokončení tohoto kurzu. V letošním roce budeme v této prevenci pokračovat.
- Učitelé prošli vzdělávacím programem Učitel mezi paragrafy vedeným pane Judr. Jířím Valentou
- Na třídním výjezdním soustředění učitelé absolvovali vzdělávací program Inkluze do škol vedený panem Pavlem Ziklem

Plnění minimálního preventivního programu Cílů minimálního preventivního bylo dosaženo v rámci plánovaných akcí školy, v hodinách rodinné výchovy a v samotných preventivních akcích s pozvanými zástupci policie, pedagogicko psychologické poradny, studentů Bezpečnostní akademie. Na prvním stupni potom většinou v rámci prvouky, třídnických hodin a další práce se třídami vedenou třídními učiteli nebo ŠMP v duchu výchovy ke zdraví.

4a/ Projekt „Normální je nekouřit“

- vedením projektu byla stanovena proškolená paní učitelka Jana Mertlíková, která připravila pracovní materiály pro své kolegyně z 1. stupně a ty zařadí projektové části do svých tematických plánů.

Cíle programu:

- pozitivní postoje ke zdravému způsobu života
- snížení počtu dětí vystavených pasivnímu kouření
- získání poznatků a dovedností, jak si chránit své zdraví

Metody:

- prožitkové učení – hry, písničky, omalovánky, hraní rolí, vyprávění příběhů
- práce s pracovními listy, motivačními příběhy veverky Věrky, úkoly pro společnou práci dětí s rodiči
- tvořivé využití v dalších předmětech – VV, TV, PV, čtení apod.

4b/ Projekt „Kiko a ruka“ - zaměřený na seznámení žáků 1. stupně na pravidlo „tady se nedotýkej“ + diskuse na téma sexuálního zneužívání viz. www.tadysenedotykej.org. – vede metodička prevence I. Podlipná

4c/ Etická výchova

Témata etické výchovy jsou rozpracována v ŠVP do celého školního roku převážně v předmětu rodinná výchova.

Navazujeme novou spolupráci s lektory Etických dílen, plánovány jsou minimálně 2 dvouhodinové vstupy s programem do každé třídy. Nabídka témat je v příloze ŠPP.

5/ SYSTÉM VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ

- učitelé si dle své specializace, aktuálních potřeb a zájmů volí až 2x za školní rok seminář nabízený vzdělávacími institucemi v rámci královéhradeckého kraje, vedení školy doporučuje vzdělávání i v oblasti prevence
- pravidelně plánujeme semináře „pro sborovnu“- besedy, přednášky, plánujeme setkání na téma Komunikace mezi učiteli a rodiči
- v září 2016 bylo posíleno právní povědomí všech učitelů školy na semináři, který se uskutečnil pod vedením přímo ve škole
- ústně i vyvěšováním zpráv na nástěnku předává nové informace i ŠMP a VP
- seznámení učitelského sboru s Krizovým plánem
- metodička prevence se pravidelně účastní setkání s okresní metodičkou prevence, dle možností vyhledává semináře M. Veselé a další lektorů zabývajících se novinkami v prevenci

6/ MOŽNOSTI SPOLUPRÁCE

a/ Spolupráce s rodiči

Nejčastěji spolupráci s rodiči navazují třídní učitelé, znající nejlépe daný kolektiv i problémové jedince. Problémy řeší bezprostředně po jejich vzniku. Osvědčil se sešit „chování“ v třídní knize.

Rodiče mají možnost konzultací s výchovným poradcem a školním metodikem prevence v době vypsání konzultačních hodin a po telefonické domluvě i mimo ně.

Rodiče dostávají nabídky a pozvánky na určité akce, jsou vybízeni ke spolupráci se školou a žádání o pomoc při některých aktivitách.

Na webu školy je **sekce Primární prevence**, kde mohou rodiče nalézt užitečné odkazy ke svému rozhledu v této problematice.

b/ Spolupráce s institucemi, organizacemi, odborníky

I nadále budeme dle potřeby spolupracovat:

- s Policií České republiky v zastoupení nrap. Šárky Pižlové, tisková mluvčí KŘ PIS Trutnov, Tel: **974 539 207, 725 885 985**
- s RIAPS Trutnov, tel.: 499 814 890, 731 441 264
- s Vězeňskou službou Odolov, p. Pavliš, tel: 499 867 111
- s Knihovnou ve Rtyni v Podkrkonoší, tel: 499 888 562
- s p. Janou Jančíkovou – terapeutkou závislostí, Nemocnice Náchod
- s p. Pavlem Dvořákem- vozíčkářem, Svoboda nad Úpou
- s Kompas Náchod 491 424 390
- s okr. metodičkou prevence Mgr. Janou Kaplanovou
- (j.kaplanova@ppptrutnov.cz, tel. 602 220 020)
- s Vyšší odbornou školou zdravotnickou a Střední zdravotnickou školou Trutnov, tel : 499 840092 - Zdravý životní styl - AIDS, bulimie, anorexie
- Mgr. Miloslav Fátor, tel. 606675568, mail : mfator@seznam.cz
Bezpečnostně právní akademie, s.r.o., střední škola, 17. listopadu 177, 542 34 Malé Svatoňovice – divadlo, interaktivní workshop, trestní odpovědnost a sebeobrana

7/ ČASOVÝ HARMONOGRAM AKCÍ

— rozvržení akcí je orientační, bude přizpůsobeno aktuální situaci v daném školním roce (další akce školy, časové možnosti pozvaných subjektů)

- Plánované programy Etických dílen a preventivní programy PPP budou průběžně zařazovány podle aktuální potřeby a časových možností lektorů

Září

- bezpečnost práce a seznámení se Školním řádem 1. – 9. třída
- ankety ve třídách dle potřeb třídních učitelů a metodičky prevence
- seznámení s projektem „Normální je nekouřit“
- 6. třída – Pro cenný pocit bezpečí – beseda – školní metodička na základě šetření

Říjen

- Halloween ve škole - hry a soutěže osmáků pro mladší spolužáky
- Návštěva Veletrhu středních škol pro žáky 9. třídy – volba povolání, závislost a životní cíle
- ankety - vyhodnocení a stanovení cílů pro práci s jednotlivými třídami
- film Mezi stěny + reflexe – 7. třída – prevence šikany
- 9. třída – Zdraví nejškodlivější složky – beseda
- soutěžní kvíz kpbi od 5. třídy

Listopad

- 8. třída – Sebepřijetí – Umím mít rád sám sebe? - beseda
- 7. třída – Psychohygiena - beseda
- film Až opadá listí z dubu + reflexe – žáci 7. tříd závislosti, alkohol
- Zapojení 2. stupně do projektu „Jeden svět na školách“ – měsíc filmu- „Příběhy bezpráví“
- beseda Trestní odpovědnost mládeže a sebeobrana – vyučující a studenti Bezpečnostní akademie z Malých Svatoňovic pro žáky 8. + 9. třídy

Prosinec

- celoškolská Adventní tvoření pro žáky
- organizace Mikulášské nadílky ve škole
- předvánoční zpívání a tvoření
- 9. třída – proces řešení konfliktu, techniky odmítání

Leden

- program Normální je nekouřit – 1. třída
- 7. třída – Poruchy příjmu potravy - beseda
- 8. třída – asertivita a uvolnění agresivity - beseda
- beseda s Policií ČR
 - 8. třída – drogy a zákon, trestní odpovědnost, šikana, internetová kriminalita
 - 9. třída – extremismus, trestné činy, obchod s bílým masem, náboženské sekty a subkultury ve společnosti
- interaktivní výukový program Drogy trochu jinak

Únor

- program Normální je nekouřit – 2. třída
- 8. třída - konflikt, asertivní řešení - výuka
- 9. třída – reprodukční zdraví - výuka

Březen

- program Normální je nekouřit – 3. třída
- 7. třída – Závislost, o drogách a jejich účincích
- beseda s p.L. Mikeskovou – 8. třída – Drogy
 - 9. třída – Sexualita, alkohol a odpovědné sexuální chování
- beseda o knize Y. Brezinové – Holky na vodítku – Jsem narkomanka – 8. třída
- film Mezi nimi + reflexe /AIDS/

Duben

- program Normální je nekouřit – 4. třída
- beseda s p. Janou Jančíkovou – Závislosti a jejich léčba – pro 9. třídu
- beseda s p. Pavlíšem z Vězeňské služby Odolov – Trestní odpovědnost a systém vězeňství – pro 9. třídu
- projekt KIKO A RUKA – Tady se nedotýkej – 1. stupeň – dle uvážení třídních učitelů
- interaktivní výukový program Drogy trochu jinak

Květen

- program Normální je nekouřit – 5. třída
- 7. třída – Máme právo na bezpečí, neubližujeme si navzájem - beseda
- 9. třída - prevence obchodu se ženami – dokument a beseda

Červen

- 8. třída – život bez závislostí, alkohol a tělo, drogy a zákon
- Olympiáda v netradičních disciplínách – celoškolská akce
- smysluplný film dle aktuální nabídky pro žáky 2. stupně, - př. film RAY pro 9. třídu /drogy, rasismus, život s handicapem, promiskuita/ + reflexe

8/ POUŽÍVANÉ DOKUMENTY A FILMY

- Mezi stěnami
- V pasti, Katka
- O zlém snu
- Až opadá listí z dubu /Fimfárum/
- Malá policejní akademie
- Když musíš, tak musíš
- Ray
- Byl jednou jeden život
- Řekni drogám NE!
- Pravidla bezpečného chování – Kapesní krádeže, Nepustit do bytu, Klíč od bytu, Osamocená místa
- Předávkování drogou
- Každý má svůj život v rukách
- Zpackané životy
- Vizita – AIDS
- Pravda o drogách
- Vítejte v jiné zemi
- Lidské tělo
- Láska je láska
- Neubližuj mi
- Oči hadů I, II
- Perníková věž
- Školáci versus drogy
- Rodiče a svět drog
- Dokumenty z programu Jeden svět na školách - výběr

9/ KRIZOVÝ PLÁN

Zdroj: Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních čj 21291/2010-18,

Nález alkoholu ve škole

(1) V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy alkohol**, postupují takto:

- a) Tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
- b) O nález ihned uvědomí vedení školy.
- c) Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
- d) Zpracují stručný záznam o události.

(2) V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka alkohol**, postupují takto:

- a) Zabavenou tekutinu nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
- b) O nález ihned uvědomí vedení školy.
- c) O nález sepiší stručný záznam, s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezu a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.

d) O nálezu vyrozumí zákonného zástupce nezletilého žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož nezletilého žáka, i orgán sociálně-právní ochrany dítěte, kterým je obecní úřad obce s rozšířenou působností.

e) V případě podezření, že alkohol obsahuje i jiné příměsi a byl nalezen u žáka, který se jím intoxikoval, předají zajištěnou tekutinu přivolanému lékaři.

Nález návykové látky ve škole

A. V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

(1) Látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

(2) O nález ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem

(3) O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

(4) V případě časové překážky na straně Policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

B. V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

(1) Zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.

(2) O nález ihned uvědomí vedení školy.

(3) O nález sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nález a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen/na ředitel/ka školy nebo její/jeho zástupce.

(4) O nález vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.

(5) V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají důvodné podezření, že **některý z žáků má NL u sebe**, postupují takto:

(1) Jedná se o důvodné podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.

(2) Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.

(3) Žáka je nutné mít do příjezdu Policie ČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věci.

Doporučený postup při úmyslně způsobené škodě na majetku

1. Podmínky zacházení se školním majetkem zakotvit do školního řádu a to včetně sankcí, které škola použije v případě, že se někdo dopustí úmyslného ničení majetku. Náhrada škody není sankce, ale samozřejmost. Předpokladem je současně písemné stvrzení zákonnými zástupci žáka o seznámení se školním řádem.

2. Náhradu úmyslně způsobené škody důsledně vymáhejte po tom, kdo ji způsobil. U nezletilých potom po jejich zákonném zástupci.

3. Opakovaně s žáky a žákyněmi komunikujte na téma ochrana majetku a zacházení s cizím majetkem.

4. Jestli žák nebo žákyně, kteří škodu způsobili, nejeví ochotu k její nápravě, případně je škoda takového rozsahu, že věc nelze svépomocně opravit, vyrozumívejte o tomto chování zákonné zástupce žáků a žákyní a dohodněte s nimi způsob náhrady škody.

5. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit, vyrozumívejte Policii ČR a oznamte podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.

6. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, preferujte tento způsob náhrady škody.
7. O způsobené škodě proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím.....
8. Snažte se vždy dobrat příčiny takového jednání a s ní následně pracovat.

V případě, že se práce s příčinou vymyká vašim možnostem nebo pro ni nemáte zákonné opodstatnění, hledejte na vás navazující instituci nebo organizaci, která s příčinou pracovat může a umí a zprostředkujte kontakt mezi ní a žákem nebo žákyní, kteří se vandalismu dopustili./ např. ped.- psych. poradna, Stř. vých. péče/

Kdy hlásit rodičům?

V případě, kdy způsobená škoda je nepatrná nebo malá, je třeba věc oznámit rodičům tehdy, jestliže dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu. V případě škod většího rozsahu nebo škod na majetku někoho třetího (spolužák, cizí osoby v průběhu školní exkurze atd.) oznamujte rodičům vždy.

Kdy hlásit policii?

V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.

Kdy hlásit OSPOD?

V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

Doporučený postup při krádeži

1. Informaci, že krádež je hanebný čin a současně protiprávní jednání, sděluje žákyním a žákům od počátku jejich docházky do vaší školy. Užitečné formy vštěpování bývají nejrůznější příběhy, při kterých děti buď dojmeme, anebo rozčílí následek takového jednání.
2. Do školního řádu zapracujte sankce, které škola použije v případě, že se někdo dopustí krádeže při poskytování školských služeb nebo při s nimi přímo souvisejících činnostech.
3. Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě by měl mít možnost pohovořit si o svém jednání s ředitelem nebo ředitelkou školy.
4. Pečlivě se zabývejte příčinami. Některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach). Někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče.
5. S náhradou způsobené škody postupujte jako u vandalismu. Preferujte nápravu vztahu mezi poškozeným a zlodějem – trvejte na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídnul za své chování nějakou kompenzaci.
6. Zákonné zástupce zloděje vyrozumívejte vždy až poté, kdy budete přesně znát příčiny, které dítě k takovému chování vedly a to zejména v případě menších dětí
7. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, vyrozumívejte Policii ČR a oznamte podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
8. Každou nahlášenou krádeží se zabývejte, vyšetřujte ji. Je to důležité poselství jak pro poškozeného, tak pro zloděje. Jakmile budete k dětem mít proslovy o krádežích, **nezačínejte je tím, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor** a vy jste jim říkali, že si to či ono nemají do školy nosit nebo to mají zamykat. Tyto informace často vyznívají, **jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj**. Jakoby normální bylo všechno zamykat a ne nekrást. Rozhovory s poškozeným po nahlášení krádeže rovněž nezačínejte tímto způsobem.
9. O krádeži a jejím šetření proveďte záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím.....

Kdy hlásit rodičům?

Rodičům poškozeného vždy ihned, rodičům zloděje rovněž vždy, nicméně mělo by tomu předcházet precizní zjištění příčin. Celá řada dětí krade proto, že je někdo krást poslal a oni z něj mají strach. Není to sice o nic menší krádež, ale je to informace, kterou by rodič měl vědět také.

Kdy hlásit policii?

V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.

Kdy hlásit OSPOD?

V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek.

Jak řešit sexuální zneužívání

Sexuální zneužívání – je každé nepřiměřené vystavení dítěte sexuálnímu činu nebo chování, které vede k uspokojování potřeb zneuživatele.

Pohlavní zneužívání (§ 242 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona) je závažným trestným činem proti lidské důstojnosti, na který se vztahuje povinnost překazit jej (§ 167 trestního zákona). Překazit znamená, že zabráníte páčání nebo dokončení takového jednání (oznámít orgánům činným v trestním řízení).

Dítě se mi svěří osobně

1. uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost
2. seznámit s tím co nejužší okruh dalších osob
3. pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo
4. komunikovat s dítětem – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii
5. vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii
6. ohlásit na policii
7. ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách
8. jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit

Dozví se – oznámím řediteli – kontaktujeme policii a orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Zjistím to z nějaké školní ankety nebo dotazníku

Dítě se vyjadřuje někdy v náznacích a nejasně, proto je velmi důležité porozumět tomu, co vám vlastně říká. V každém případě s ním navažte o přestávce nebo po vyučování rozhovor, ale tak, abyste nebudili nežádoucí pozornost. Jestliže vám dítě potvrdí vaši domněnku, postupuje jako výše. Nevyslychejte ho a nepodsouvejte mu své názory, nechejte ho volně vyprávět.

Dozví se to od spolužáků nebo z jiných zdrojů

Nejprve přemýšlejte, jestli tomu nasvědčuje i vaše pozorování. Pokuste se s dítětem navázat rozhovor, ale do ničeho ho nenuťte. Prostředníkovi řekněte, že je důležité, aby za vámi přišlo zneužívané dítě samo. Nevyšetřujte a nijak nepátrejte. Jestliže si nejste jistí, oznamte věc orgánu sociálně-právní ochrany, který ji prošetří.

Dítě je obětí sexuálního napadení

Jestliže se stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom urychleně vše oznamte policii, rodičům a orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Chovejte se pevně a jednoznačně a dítě neopouštějte až do příchodu rodičů.

Postup vyšetřující osoby, má-li podezření na šikanu

- ☐ Konfrontovat svá pozorování s dalšími kolegy.
- ☐ Co nejdříve oznámit své podezření vedení školy, výchovnému poradci, konzultovat další postup.
- ☐ Mezi čtyřma očima vyslechnout více nezaujatých svědků, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou.
- ☐ Je zejména důležité získat odpovědi na následující otázky:
 - a. **Kdo** je obětí, popřípadě **kolik** obětí je
 - b. Kdo je agresorem, kolik agresorů je. Kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?
 - c. **Co, kdy, kde, a jak** dělali agresori obětím?
 - d. K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
 - e. Jak dlouho šikana trvá?
- ☐ Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosit je o pomoc.
- ☐ Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací. **NIKDY** neřešit problém opřed celou třídou!

- ☐ Zajistit ochranu oběti šikany.
- ☐ Teprve nyní vyslechnout agresory, případně konfrontovat agresory mezi sebou. **NIKDY** konfrontace obětí a agresorů! Vytipovat nejslabší článek, dovést je k přiznání či vzájemnému obviňování.
- ☐ Požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, výchovný poradce, třídní, školním metodik prevence sociálně patologických jevů, případně psycholog). Ta na základě shromážděných informací posoudí, zde se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti /stupně 1-3 počáteční šikana, 4-5 šikana v pokročilém stádiu/, navrhne další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku. Potrestání agresorů je individuální, závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jedná o první případ či recidivu.
- ☐ Individuálně pozvat rodiče agresorů. Seznámit je se situací, sdělit jim navrhovaná opatření, (zdůraznit možnost nápravy) a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na Policii ČR.
- ☐ Individuálně pozvat rodiče obětí šikany. Seznámit je se situací, domluvit se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik...)
- ☐ Rozebrat situace ve třídě (vynechat citlivé detaily), vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Třidu i nadále pozorně sledovat.

Devět kroků při řešení počáteční šikany

Schéma první pomoci:

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání zda nejde o neobvyklou formu šikanování

- ☐ úkol naplňujeme především prostřednictvím rozhovoru s informátory a oběťmi
- ☐ nesmí docházet k přímé konfrontaci pachatele a oběti

2. Rozhovor s informátory a oběťmi

- ☐ po rozhovoru s informátorem následuje rozhovor s oběťmi (ne s podezřelými pachateli)
- ☐ při rozhovoru s oběťmi je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci (je potřeba ochránit ji před možnou pomstou agresorů)

3. Nalezení vhodných svědků

- ☐ vytipovat členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat (vybrat žáky, kteří s oběťmi sympatizují, kamarádi s ní, nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování)

4. Individuální, případně i konfrontační rozhovory se svědky

- ☐ rozhovory zorganizovat tak, aby o nich druzí nevěděli
- ☐ vyskytnou-li se těžkosti, lze uskutečnit doplňující a zpřesňující rozhovory nebo konfrontaci dvou svědků
- ☐ vážnou chybou je společné vyšetřování svědků a agresorů. Za zásadní chybu považují konfrontaci obětí a agresorů

5. Ochrana oběti

6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

- ☐ je to poslední krok ve vyšetřování
- ☐ dokud nemáme shromážděné důkazy, nemá smysl vést tento rozhovor
- ☐ cílem je agresory okamžitě zastavit a ochránit oběti, ale i je samé před následky jejich činů

7. Výchovná komise

- ☐ v rámci společného setkání pedagogů a žáka-agresora i jeho rodičů se rozhoduje o výchovných opatřeních

8. Rozhovor s rodiči oběti

- ☐ rodiče je třeba informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních

9. Práce s celou třídou

Brutální šikana

Případy brutální šikany nejsou na našich školách tak řídkým jevem, jak by se mohlo zdát. Nevyhýbají se žádnému typu školy, nejsou ani výsadou "pastáků" nebo "učňáků". Při provalení skupinového násilí se většinou projeví naprostá bezmocnost školy, která je kromě jiného dána také mimořádnými nároky na diagnostiku a léčbu téhle zvláštní podoby šikany, pracovně nazvané školní lynčování (o nezaviněné nepřipravenosti učitelů jsme se v této souvislosti již mnohokrát zmiňovali). "

V případě brutální šikany se doporučuje postupovat následujícím způsobem

1. Zvládnout šok a postarat se o oběť

Pedagog musí zvládnout svůj vlastní šok, zastavit násilí a postarat se o oběť, poskytnout jí nejnutnější pomoc a ochranu. Žák, který se stal obětí, je totiž v zoufalé situaci, bojí se o život, je třeba zraněný. Láska, soucit a odvaha mohou být tou nejdůležitější součástí pomoci. Jako příklad lze uvést učitelku, která se se slovy Co ti to udělali? vrhla neohroženě mezi agresory, vzala oběť do náručí. Násilí se zastavilo. Oběť byla v bezpečí. Někdy je ale nebezpečné snažit se zastavit agresi sám, mohla by se obrátit proti pedagogovi. Těžko se může pustit slabá učitelka například mezi kluky - sportovce, kteří jsou plni nezvládnuté agrese. Musí zavolat někoho, kdo by jí pomohl.

2. Přivolat pomoc

Učitel by měl zalarmovat všechny své kolegy, ale neměl by nechat třídu bez dozoru. Vyslat pro ostatní učitele třeba žáka, který nebyl do šikanování zapojený. Situace je natolik závažná, že je třeba přerušit vyučování. I když dítě není na první pohled zraněné, není možné říct, "sedni si, Pepíčku, do lavice, teď musíme dobrat látku. Popovídáme si pak".

3. Zabránit domluvě

Učitelé by měli zabránit tomu, aby se třída mezi sebou domluvila, zamezit křivé skupinové výpovědi. Někdo by měl s žáky zůstat a hlídat je. Také je možné rozdělit je do skupin. Ale i ty musejí zůstat pod dozorem.

4. Poskytnout oběti pomoc a bezpečí

Někdy dochází k tomu, že postižený žák je vážně zraněný, v tom případě je třeba zavolat záchranku a informovat rodiče. Pokud zraněný není, i tak je třeba ho chránit, pomáhat mu překonat prožitá trauma, uklidnit ho a utěšit, snažit se mu dodat pocit bezpečí.

5. Přivolat policii

Škola je povinná nahlásit celou věc policii, ale měla by jednat nezávisle na ní. (Policie se může opozdit a přijet až některý další den.) To znamená, začít rychle, ten samý den vlastní vyšetřování (v duchu zásad strategie a taktiky, o kterých jsme se v našem cyklu již podrobně zmiňovali). Nejlépe je vyslechnout po jednom všechny účastníky a jejich výpovědi pak dát postupně dohromady. Ideální je, když policie při svém vyšetřování vychází z materiálů a zjištění školy. Není to ale bohužel obvyklá praxe. Podle zkušeností je vhodné obrátit se přímo na kriminální policii, kde jsou zřízeny funkce specialistů pro mládež. Pro výchovnou pomoc je však zásah policie málo významný, to už je úkolem školy

